

rustu.bozkurt@dunya.com

RÜŞTÜ BOZKURT

Mikro reform piramidinin iki köşesi

Özellikten uzaklaşmayan **"mikro reform"** kavramını biraz olsun nesnelğe taşımak için, topluma yön verme iddiası taşıyan insanların zihinlerinde reform yapmaları gerekiyor. Düşünen, yazan, çizen, anlatan ve karar veren konumda olan bireyler beş temel sorunun yanıtını verebilirse, mikro reform kavramının gri alanları azalabilir ve netlik alanı genişleyebilir.

Bir kavramın bileşenleri üzerinde düşünülmemiş, bağlamları açıklanmamış, işlevleri tanımlanmamışsa, o kavrama genellikle olduğundan farklı anlamlar yüklenir. Herkesin kendine göre anlam yüklediği inanç, düşünce, ahlak, eğitim, yurtseverlik kavramları gibi. Korkarım ki, *"mikro reform"* dediğimizde de, herkesin kendine göre anlam yüklediği, ortak dil yaratmayan ve ortak irade oluşturmayan bir anlatım aracı ile karşı karşıyayız. Bu genel doğruya yola çıkarak, mikro reform tasarlama piramidinin beş köşesinden ikisini bu yazıda paylaşmak istiyoruz: *Mikro reformu zihinlerde yapma ve mikro reformun parçacı bir anlayıştan uzaklaştırıp bütünsel olarak tasarlanması bileşen ve ölçülerin neler olduğunu irdeleyeceğiz.*

Özellikten uzaklaşmayan *"mikro reform"* kavramını biraz olsun nesnelğe taşımak için, topluma yön verme iddiası taşıyan insanların zihinlerinde reform yapmaları gerekiyor. Düşünen, yazan, çizen, anlatan ve karar veren konumda olan bireyler beş temel sorunun yanıtını verebilirse, mikro reform kavramının gri alanları azalabilir ve netlik alanı genişleyebilir.

PARÇACI YAKLAŞIM

Birincisi, kaynak yönetenler ve değerler sistemine ilişkin yorum yapanların dünü, günü ve yarını birlikte düşünmeye götüren bir merak dinamosuna sahip olmalarıdır. Merakları peşinde koşarak, zamana kıyıp, olup bitenleri kavrama yeteneğini geliştirmeyen bir insanın, reformların yapılarını, işlevlerini ve kültürünü bir bütün içinde algılaması mümkün olamaz. Bütünlük kaçınılınca *"parçacı yaklaşım"* ortaya çıkar ki, böyle bir sonuç, ilerlememizi sağlayan kaynaklara erişmemizi güçleştirir. Ulaşılan kaynakların verimli kullanılmasını engeller, kitlelerin enerjisini birleştiren de-

ğerler sistemini üretken olmaktan çıkarır.

İkincisi, karar verme ve öneride bulunma konumundaki insanlar, dünü üzerine inşa ettiğimiz kaynakları ve değerler sistemini gereken derinlikte ve yoğunlukta bilmiyorsa, günü anlayamaz. Dünden farklı olarak günü yaşatan *"yeniden üretme çevrimi"* üzerine kafa yormadan da geleceği inşa edecek reformları tam olarak tanımlamamız mümkün olmaz. Tanımlayamadığımız olguları da belirleme şansımız yoktur.

Üçüncüsü, bugünü yarına taşıyacak olan *"eğilimler"* bilmedir. Meraklarımız bizi hayata yön veren eğilimlerin neler olduğunu, bizim için hangi fırsat ve tehlikeler yarattığını bilme aşamasına götürmüyorsa, önereceğimiz reformlar eksikli olacaktır. Sosyoekonomik ve kültürel yaşamın karmaşıklığı belirsizlik alanını genişletir ama *"öngörülebilir"* olmayı engellemez. Sorunlar üzerinde çalışır, uygun yöntemle derinlik araştırırsak, eğilimlerin etkilerini baskın hale gelmeden öngörebilir ve tanımlayabiliriz.

Dördüncüsü, dünün birikimlerini, bugünün işleyişlerini, geleceği üzerine inşa edeceğimiz kaynakları ve değerler sistemini araştırırsak, gerekli bilgiye, açık ve net bir fikre sahip olabiliriz. Dünün kaynağı toprak, iklim, maden gibi yer altı ve yer üstü zenginliklerdi. Yaşadığımız son iki yüzyıla yön veren kaynak mekanik enerji oldu. Gelecek ise insan beyninin yaratıcılığı üzerinde biçimleniyor. Geleceğin değerler sistemi de insan hakları, demokrasi ve yönetim ilkelerine dayalı gelişiyor.

Beşincisi, toplumsal yaşamı biçimlendiren kaynaklardan ve değerler sisteminden bağımsız olan, her zaman varlığını koruyan bir temel ilke: *Kendini yeniden üretme mekanizmasının sağlamlığını, canlılığını ve dirliğini koruyabilme yeteneği.* İsterseniz buna birikim ye-

teneğini koruma, uzun dönemli geleceği güven altına alma da diyebilirsiniz. Böylesi bir sonuç da kendimize ve işimize sürekli yatırım yapmayı gerektirir.

ÖLÇÜ KOYMALIYIZ

Temel amaç, maddi ve kültürel zenginlik üreterek insan yaşamını kolaylaştırmadır. Zengin üretimi de fizik sermaye, insan sermaye ve teknoloji arasında denge kurmakla mümkündür.

Reform önerileri geliştirilirken, bazı "ölçünün dengesi" hayati önem taşır: Birincisi "fiziksel varlıkların betimlenmesidir". Bu betimleme, bir başka anlatımla "potansiyellerin" belirlenmesidir. Betimleyemediğimiz herhangi bir olguyu belirleme şansımız yoktur.

İnsan kaynakları, fiziksel sermaye ve teknoloji arasında "geliştirici denge" kurabilmemiz için, net bilgi ve derinliğine anlama, kaynaklar arasında etkin koordinasyon ve belli projeler üzerinde odaklanma gerekir. Bu açıdan bakıldığında "ciddi ve dinamik bir envanter" kalkınma yarışını kazanmanın "gerek şartı"dır.

Alışkanlıkla değil de analizle yönetim yeteneklerimizi geliştirdiğimizde, dinamik envanterin bize sunacağı "net bilgi ve derinliğine anlama" aşamasını bir basamak daha yukarı taşıyabilir, ölçünün ikincisine ulaşırız: "Üretim yöntemleri ve ürünleri sorgulama".

Ölçünün üçüncüsü, "finans araçları ve erişebilirlik"tir. Bankacılık, sigortacılık ve diğer bağlamları ile finans sisteminin derinleşmesi, yoğunlaşması ve yaygınlaşması insan, sermaye ve teknoloji kullanımında verimi artırır. Finans sisteminin araçları, işleyişi ve erişebilirlik olanaklarını hesaba katmadan reformlar tasarlanamaz... Bu ölçüyü ihmal ederek mikro reform önerilerini tasarlırsak, bileşenleri ihmal etmiş oluruz; doğru bağlamları yakalayamayız ve bakış açımız sakatlanır.

Son dönemlerde ekonomileri sürekli büyüyen ülkeler analiz edildiğinde, "piyasanın görünmez eli ile yönetişimin görünen elini dengeleyenler" olduğunu sap-

tayabiliyoruz. Bu denge şartının yerine getirilmesi, serbest ve adil piyasada, ciddi hukuk sistemi ile "eşdeşlilik" yaratmayı gerektiriyor. Türk Ticaret Kanunu ve Borçlar Kanunu ile başlayan reformları hızla ekonomiyi yönlendiren tüm yasal düzenlemelere taşınmalıyız...

Bu dördüncü ölçü bizi ister istemez beşinci ölçüye götürüyor: Toplumun geleceğini hangi kaynaklar ve değerler sistemi üzerine kuracağımızı tanımlama sorumluluğuna... İnsan hakları, demokrasi ve yönetim ilkeleri "yeni normal" arayışlarının özündeki değerler. Bu değerler içselleştirildiğinde, eğitimde fırsat eşitliği, kadın-erkek eşitliği, kültürel erişebilirlik, sosyal güvenlik, sağlık ve emeklilikle ilgili tanımlarımız netleşir; betimlemelerimizin kapsama alanı genişler, belirleyici inisiyatifimiz güçlenir.

Altıncı ölçü, "bilimsel ve teknolojik düzeyimiz"dir. Üniversitelerin hayati rolü bu aşamada devreye girer. Dünyanın elli üniversitesi arasına giren üniversite sahibi olma çok önemli bir ölçüdür. Hem akademik derinlik, hem de piyasa ile bağlantı çağdaş üniversitelerin çok temel özelliğidir. Orta Çağ ve Humboltçu üniversite aşamasından üçüncü kuşak üniversiteye geçmeden Bilgi Toplumu gelişmelerini yakalamanın güç olacağının altını çizmeliyim... Bu açıdan bakıldığında önerilecek mikro reformların mutlaka bilimsel ve teknolojik düzeyle bağlantılarını dikkate almak gerekiyor.

Bütün ekonomiler siyasi istikrarın izinde ilerler. Ekonomik istikrar ile siyasi istikrar birbirini besleyen iki temel değişkendir. Bu açıdan bakıldığında, önerdiğimiz mikro ekonomik reformlar siyasi parti yasalarını, seçim sistemlerini, parlamenter sistemin işleyişini, yönetimin otoriter ve demokratik yanlarını vb. dikkate almak zorundadır. Siyasi sistem analizleri asla ihmal edilmemelidir.

Mikro reformlarda kullanılması gereken bir başka ölçü "sınıfsal oluşumlardır." Bireysel ve mikro düzenlemeler, meslek edinme kursları, anne-babalık becerileri, danışmanlık programları, suç işlemiş çocukların kazanılması, özürülülerin rehabilitasyonu vb. karar süreçlerinin temel değişkenleri olmalı... Topluluk ve toplum ilişkileri bağlamında, kent planlaması, kentsel işleyişin ekonomik verimlilik üzerindeki etkileri, sorunlara ortak akılla çözüm arayışları da değerlendirilmeli...

İki sayfalık bir yazı çerçevesinde değinilen bileşenler ve ölçüler ayrıntılı hale getirilmeli, bir "kontrol listesi" olarak kullanılmalıdır ki, önerilen mikro reformlar yerli yerine otursun, uygulanabilir olsun ve bizi yaratmak istediğimiz sonuca yaklaştırsın...

İnsan kaynakları, fiziksel sermaye ve teknoloji arasında "geliştirici denge" kurabilmemiz için, net bilgi ve derinliğine anlama, kaynaklar arasında etkin koordinasyon ve belli projeler üzerinde odaklanma gerekir.